

Trung Quốc có thể là đã nâng Biển Đông lên hàng lợi ích cốt lõi của họ hay là vấn đề này bây giờ đã bị Mỹ thổi phồng ?

Đây là câu hỏi đã được đặt ra từ đầu năm nay trong bối cảnh khi số Biển Đông càng lúc càng nóng bỏng. Theo đa số các nhà phân tích, Trung Quốc quyết định là đã thông báo quy định đối với của họ cho Hoa Kỳ, nhưng trước các phiên họp nhóm của Washington cùng nhiều nước ở Đông Nam Á, Bắc Kinh đã phải tung hòa mù nhằm xoa dịu dư luận phía nội.

Ngoại trưởng Mỹ Hillary Clinton (P) và Ủy viên Quốc vụ Trung Quốc Đới Bình Quốc
Nguồn : state.gov

Trung Quốc có thể là đã nâng Biển Đông lên hàng lợi ích cốt lõi của họ như Hoa Kỳ và nhiều nước ở Đông Nam Á vẫn khẳng định, hay là vấn đề này bây giờ đã bị Mỹ thổi phồng để lấy cớ để thâm sâu hơn vào vùng Đông Nam Á ?

Đây là câu hỏi đã được đặt ra từ đầu năm nay trong bối cảnh khi số Biển Đông càng lúc càng thu hút nhiều quan tâm của các tác nhân chủ chốt trong vùng và dư luận báo chí quốc tế.

Theo đa số các nhà phân tích, Trung Quốc quyết định là đã thông báo quy định đối với của họ cho Hoa Kỳ, để tránh tranh cãi với Bắc Kinh tại Châu Á, nhưng trước phiên họp nhóm của Washington cùng với nhiều nước ở Đông Nam Á đang tranh chấp quy định với Trung Quốc tại vùng Biển Đông, Bắc Kinh đã phải tìm cách để giải.

Biển pháp định lợi cho phía Mỹ đã tung tin này ra, kèm theo với các tuyên bố là trên bình diện chính thức Trung Quốc không hề có vấn đề với vấn đề "lợi ích cốt lõi" được cho là hình thức tung hòa mù nhằm xoa dịu dư luận phía nội của Mỹ và các láng giềng.

Gần đây nhất, nhân hội nghị khoa học quốc tế về Biển Đông, mở ra tại Thành phố Hồ Chí Minh trong hai ngày 11 và 12 vừa qua, giáo sư Trung Quốc Tô Hòa thu được Đới Bình Ngoại giao Bắc

Kinh đã mßt lßn nßa bißn minh rßng chßa bao giß Trung Qußc sß dßng thußt ngß "lßi ích cßt lõi" trong các tài lißu chính thßc.

Lßi bißn minh này đi theo cùng mßt hßng vßi mßt loßt tuyên bß trßc đó cũng cßa gißi "hßc giß" Trung Qußc. Ông Dßng Danh Dy, mßt nhßa ngoßi giao kß cßu cßa Vißt Nam tßng công tác tßi Trung Qußc đã cho bißt là trong tháng 10/2010 vßa qua, mßt cán bß cao cßp Vißn Khoa hßc Xã hßi Trung Qußc cũng đã gißi thích rßng theo ý ông, Bißn Đông chß thußc đißn "lßi ích quan trßng" cßa Trung Qußc mà thôi, đßng sau "lßi ích cßt lõi".

Tß phát ngôn viên bß Ngoßi giao đßn Sß quán Trung Qußc ß Mß đßu tßng xác nhßn lßi ích cßt lõi cßa Bßc Kinh tßi Bißn Đông

Trß lßi phßng vßn cßa RFI, chuyên gia Dßng Danh Dy đã nêu lên hai đßng thái mßi đây cßa Trung Qußc : mßt mßt << tung tin là hß không coi Bißn Đông là lßi ích cßt lõi nßa >>, và mßt mßt khác << chß đßng thanh minh rßng nói Bißn Đông là lßi ích cßt lõi là do hßng tin Kyodo cßa Nhßt Bßn đßa ra, còn Trung Qußc chßa bao giß chính thßc coi Bißn Đông là lßi ích cßt lõi cß >>.

Vßn đß là bßn tin cßa hßng Kyodo đßa ra vào thßng tußn tháng 7/2010, nhßng nhßc lßi sß kißn là Trung Qußc đã thông báo vßn đß "lßi ích cßt lõi" cßa hß tßi Bißn Đông tß tháng 3/2010. Trong khoßng thßi gian đó, tß gißi nghißn cßu cho đßn báo chí Trung Qußc, thßm chí nhißu quan chßc Trung Qußc cũng đã lên tißng nhßt mßc bßo vß quan đißm này.

Nhà nghißn cßu Dßng Danh Dy đã nhßc lßi sß kißn là chính phát ngôn viên bß Ngoßi giao Trung Qußc Tßn Cßng đã << chính thßc nói rßng Bißn Đông là lßi ích cßt lõi cßa Trung Qußc và nói rß lßi ích cßt lõi có nghĩa là có tßm quan trßng nhß vßn đß Tây Tßng, Tân Cßng, Đài Loan >>.

Trong bßn báo cáo thßng nißn vß quan hß Mß-Trung công bß ngày 17/11/2010, ßy ban Xét duyßt Kinh tß và An ninh Hoa Kß - Trung Qußc - mßt đßnh chß tham vßn cho Qußc hßi Mß- cũng đã nêu lên vßn đß Bßc Kinh xác đßnh Bißn Đông thußc phßm trß lßi ích cßt lõi cßa hß. Bßn báo cáo còn nói rß là vßn đß này đã đßc chính Tham tán công sß, phß trách quan hß vßi Qußc hßi Mß tßi Đßi sß quán Trung Qußc tßi Hoa Kß xác đßnh trong mßt công hàm ngày 29/06. Nguyên văn phßn phân tích vß các đòi hßi chß quyßn cßa Trung Qußc tßi vùng Đông Nam Á đßc vißt nhß sau :

« Nguyên nhân chủ yếu khi nhìn cho căng thẳng gia tăng giữa Trung Quốc và nhiều nước ở Đông Nam Á là việc Bắc Kinh tuyên bố chủ quyền trên quá nhiều vùng ở Biển Đông. Trung Quốc xác định chủ quyền "không thể chia sẻ" trên gần như toàn bộ vùng biển cùng với các dãy đảo Hoàng Sa và Trường Sa. Việt Nam, Philippines, Malaysia, Đài Loan, Brunei tranh chấp (với Trung Quốc) nhiều phần hoặc toàn bộ yêu cầu của Trung Quốc.

Nhân chuyến đi tìm hiểu tại Trung Quốc vào tháng Bảy năm 2010 của Ủy ban Xét duyệt, một đội đi đầu của Bộ Ngoại giao Trung Quốc nói rằng tuyên bố chủ quyền của Trung Quốc dựa trên hàng trăm năm lịch sử, trong khi các nước khác chủ yếu dựa trên yêu cầu đòi hỏi trong những năm 1970 mà thôi.

Để làm cho vấn đề trở nên thêm, gần đây Bắc Kinh đã xác định Biển Đông là một phần của "quan tâm cốt lõi" của họ về chủ quyền, thông tin như Đài Loan và Tây Tạng. Theo một tuyên bố chính thức do Đội sứ quán Trung Quốc ở Washington trao cho Ủy ban, "Vấn đề của Biển Đông liên quan đến các lợi ích cốt lõi của Trung Quốc [và] rất phức tạp và nhạy cảm".

Tiến sĩ Scobell trong một cuộc điểu tra trước đã ghi thích rằng sự dĩ Trung Quốc đã nâng cao tầm quan trọng của Biển Đông trong những năm gần đây, đó là do nhu cầu năng lượng đang phát triển của đất nước này. Bắc Kinh tin là đáy Biển Đông Nam Trung Hoa đáy biển chứa đựng những kho báu năng lượng lớn dồi dào và khí đốt chứa đựng khai thác, có thể giúp quốc gia này đáp ứng nhu cầu năng lượng ngày càng tăng cao. Hơn nữa, như đã đề cập trước đây, phần lớn dồi dào và khí đốt nhập khẩu của Trung Quốc đi qua Biển Đông ».

Ủy viên Quốc vụ Đái Bính Quân là người đã loan báo quyết định về lợi ích cốt lõi

Ngay trước lúc báo cáo của Ủy ban Xét duyệt Kinh tế và An ninh Hoa Kỳ - Trung Quốc được công bố, Ngoại trưởng Mỹ Hillary Clinton đã công khai xác nhận sự kiện này. Bà đồng thời ghi nhận rằng một thế lực mới ở Trung Quốc nào đó đã loan báo cho phía Mỹ về quyết định nâng Biển Đông lên hàng lợi ích cốt lõi. Theo bà Clinton, đó là ông Đái Bính Quân, Ủy viên Quốc vụ Trung Quốc, người được cho là lãnh đạo cao cấp nhất của ngành ngoại giao nước này.

Tong bài phỏng vấn dành cho nhà báo Greg Sheridan, phó trách mục đối ngoại của nhật báo

Úc The Australian, nhân chuyến công du ngắn của Úc vừa qua, Ngoại trưởng Clinton đã nêu vấn đề Biển Đông như là một ví dụ về phần lớn của Mỹ trích các hành động gần đây của Trung Quốc. Trong bài phỏng vấn công bố ngày 13/11, ông Sheridan đã trích dẫn lời Ngoại trưởng Mỹ nói rõ như sau :

« Khi phía Trung Quốc lần đầu tiên nói với chúng tôi nhân một cuộc họp của các nhà lãnh đạo Chiên lan và Kinh tế (Mỹ-Trung) rằng họ xem Biển Đông như là một lợi ích cốt lõi, tôi đã trả lời ngay lập tức là chúng tôi không đồng ý với điều đó ».

Nhà báo Sheridan tiếp : « Bà Clinton xác nhận với tôi rằng chính ông Đại Bánh Quốc, Ủy viên Quốc vụ viện Trung Quốc, chịu trách nhiệm về chính sách đối ngoại là người đã mô tả với bà rằng Biển Đông là một lợi ích cốt lõi của Trung Quốc. Điều này quan trọng bởi vì một vài người phát ngôn của Trung Quốc đã tìm cách tỏ ra hoài nghi về việc tuyên bố này có thể hay không, bởi vì việc này đã làm dấy lên các mối thái độ ác cảm trong khu vực (đối với Trung Quốc).

Nguyên nhân là vì khái niệm "lợi ích cốt lõi" rõ ràng đã nâng cao các đòi hỏi chi quyền thực sự vô lý của Bắc Kinh trên gần như toàn bộ Biển Đông lên cùng cấp với quan điểm về chủ quyền của Trung Quốc với Tây Tạng và Đài Loan, mà trong cả hai trường hợp đó, họ luôn luôn nhắc đi nhắc lại là sẵn sàng dùng binh để bảo vệ ».

Tóm lại, sau khi tung ra quan điểm Biển Đông thuộc phạm vi "lợi ích cốt lõi" của mình, gây phản ứng mạnh mẽ phía Hoa Kỳ và ASEAN, Trung Quốc đang có dấu hiệu lùi bước, cho rằng đó không phải là chính sách chính thức. Trong bài viết mang tựa đề : "Diễn biến gần đây ở Biển Nam Trung Hoa (Biển Đông) và tác động đến an ninh và thịnh vượng khu vực" (Recent Developments in the South China Sea and Implications for Regional Security and Prosperity), trình bày tại cuộc Hội thảo Quốc tế lần thứ hai về Biển Đông, tổ chức ngày 11-12/11/2010 ở Thành phố Hồ Chí Minh, chuyên gia về Biển Đông Carlyle Thayer tại Học Viện Quốc phòng Úc đã phân tích sâu hơn về động thái kỳ trên của Bắc Kinh.

Giáo sư Thayer đã khai sát bài báo của Edward Wong, lần đầu tiên tiết lộ quyát định của Trung Quốc về lợi ích cốt lõi, tìm hiểu thêm thực tế của vấn đề thông qua các nguồn tin riêng của ông tại Bắc Kinh và Washington, để kết luận rằng trong hồ sơ này, Trung Quốc đã phái lùi bước trước phần lớn của các nước có liên can. Sau đây là nguyên văn phần phân tích của giáo sư Thayer :

Theo Edward Wong, thông tin viên báo The New York Times tại Bắc Kinh :

“Mặt quan chức Mỹ liên quan đến chính sách Trung Quốc ở Hoa Kỳ cho biết : Vào tháng 03/2010, các quan chức Trung Quốc đã nói với hai vị khách đến thăm là các ông Jeffrey A. Bader và James B. Steinberg, hai quan chức cao cấp trong chính quyền Obama, rằng Trung Quốc sẽ không chấp nhận bất cứ một sự can thiệp nào vào vùng Biển Đông, gì đây là một phần trong ‘lợi ích cốt lõi’ và chủ quyền của Trung Quốc. Theo viên chức đó, thì đây là điều đầu tiên mà người Trung Quốc liệt Biển Đông vào diện quyền lợi cốt lõi, ngang hàng với Đài Loan và Tây Tạng”.

Vào tháng Tám, khi tôi trình bày với vị đồng trißn về an ninh của Việt Nam tại Đối thoại Quốc gia Úc (ANU) và đồng cấp đồng nghiệp tin với “lợi ích cốt lõi” đó, một học giả trong cộng đồng đã nói rằng một khách mời người Trung Quốc đã đem báo trong một cuộc hội thảo tại trường ANU trước đó không lâu, rằng đó không phải là chính sách chính thức của chính phủ Trung Quốc.

Một tháng sau, khi tôi trích dẫn bài báo của Edward Wong trong đối thoại báo cáo Chißn lược mà tôi chủßn cho Viện Chính sách Chißn lược Úc (ASPI), một nhà phân biệt có uy tín, với kinh nghiệm sâu rộng trong giới tình báo-ngoßi giao, đã nhận xét : “Lợi thế đáng kể này (trong văn bản) đã được đồng cấp điều đầu tiên trong tờ New York Times, và sau đó đã bị các quan chức Mỹ có liên quan bác bỏ.” Do đó, tôi đã tìm cách điều tra với các học viên về cách liên lạc với các nguồn tin quan trọng tại Bắc Kinh và Washington.

Nguồn tin tại Bắc Kinh, người được tiếp cận với những người tham gia vào các cuộc thảo luận vào tháng Ba giữa Trung Quốc và các quan chức Mỹ, đã quyết rằng một quan chức Mỹ đã nói với ông rằng “các quan chức Trung Quốc đã sẽ đồng thuận rằng ‘lợi ích cốt lõi’ đã nói về Biển Đông. Tất nhiên, không rõ là ai là người đã có tuyên bố đó, và điều đó phần lớn ảnh hưởng đến một học giả về chính sách mới, nếu quả thực là có thay đổi trong chính sách.”

Trung Quốc đang lùi bước trên vấn đề “lợi ích cốt lõi”

Nguồn tin cựa tôi tại Washington đã trích lại thác mác cựa tôi nhá sau : « Chúng tôi đã có cuộc tranh luận giữa [đã xóa tên]... Nhóm phản trách Trung Quốc đã đưa ra các đề nghị má Trung Quốc và náng đá nói rằng họ không hề phát biểu với USG [Chính phủ Hoa Kỳ] rằng Biển Đông là "lợi ích cốt lõi". Điều này có thể đúng và mát ká thuát, vì tôi không có văn bản ghi chép nào xác nhận lợi ích như vậy cả trong mát cuộc tiếp xúc chính thức Trung Quốc-Hoa Kỳ hoặc đa phương giữa chính phủ và i chính phủ. Tuy nhiên, rõ ràng là trong văn bản ghi chép có ghi nhận rằng các quan chức Trung Quốc đã gọi Biển Đông là 'lợi ích cốt lõi' cựa Trung Quốc. Họ đã làm như vậy rất nhiều lần.

Tôi không hề đưa ra bất kỳ quan chức Mỹ nào đã bác bỏ thông tin trên tờ New York Times. Có thể là tôi đã bỏ lỡ dịp, nhưng tôi chưa hề thấy điều đó. Rõ ràng là Trung Quốc đang cố gắng rút ra khỏi cái "hộp" chính sách mà chính họ tạo ra trên văn bản này. Họ làm như vậy là khôn ngoan, và có lẽ điều cũng khôn ngoan là tạo cơ hội cho họ thoát ra khỏi cái hộp đó ».

Văn bản quan chức Trung Quốc nào đã nói về "lợi ích cốt lõi" với phía Mỹ và ná còn máp má. Mát bản tin ghi nhận :

« Hai tháng ba, Trá lý Ngôáng Trung Quốc Thôi Thiên Khai (Cui Tiankai) đã nói với hai quan chức cao cấp Hoa Kỳ rằng Trung Quốc bây giờ xem đòi hỏi chủ quyền cựa họ trên vùng biển rộng 1,3 triệu dặm vuông ngang tầm với yêu sách cựa họ đối với vùng Tây Thái Bình Dương và Đài Loan, mát hòn đảo mà Trung Quốc cho rằng thuộc quyền cựa Bắc Kinh ».

Trong khi đó, mát nguồn tin khác, thân cận với giới lý luận gia chính thức cựa Trung Quốc và các văn phòng quốc phòng và an ninh, thì xác định là chính Cố vấn Nhà nước Trung Quốc Đáng Bình Quốc (Dai Bingguo) đã nói với ông Jeffrey Bader rằng "đáo Hái Nam và vùng biển xung quanh" là "lợi ích quốc gia cốt lõi" cựa Trung Quốc. Tuyên bố này đưa ra với Cố vấn Nhà nước Trung Quốc đưa ra theo yêu cầu của thác cựa quân đội Trung Quốc. Theo nguồn tin này, ủy viên Quốc Vụ Viện Trung Quốc không gặp quán đáo Tráng Sa vào dịp "lợi ích quốc gia cốt lõi," đó chỉ là mát suy diễn từ phía các quan chức Mỹ.

Sau khi nhận được những dữ kiện trên đưa ra trong công chúng, các quan chức Trung Quốc đã cảm thấy là họ khó có thể phản ứng thẳng tháng rằng Biển Đông là không phải "lợi ích quốc gia cốt lõi" vì sẽ gây ra phản ứng dữ dội trong nước từ phía các thành phần dân tộc chủ nghĩa.

Tä khi bài báo tháng Ba xuät hiän, räng là các quan chäc Trung Quäc đã không thúc đäy đòi hỏi theo đó Biän Đông là "läi ích quäc gia cät lõi." Mät phóng viên theo dõi cuäc Đäi thoäi Shangri-la & Singapore vào tháng 06/2010, đã käi cho tôi biät là mät Thiäu täng Quän đäi Trung Quäc đã nói väi ông äy räng Biän Đông "không hoàn toàn giäng nhä Tây Täng hay Đài Loan."

Ngäc cäi, các phäng tiän truyän thông Trung Quäc läi thäng xuyên sä däng täng "läi ích cät lõi", đäc biät trong giai đäo näng tháng 7, tháng 8. Đän cä mät ví dä, mät bài xã luän trên tä Global Times (ngày 26/07/2010) khäng đänh :

« Thái đä khoan dung cäa Trung Quäc đôi khi đã bä các näc láng giäng läi đäng đä chiäm giä các hòn đäo không ngäi ä cäp läy tài nguyên thiên nhiên thuäc chä quyän cäa Trung Quäc. Không nên ngä nhän chiän läc dài hän cäa Trung Quäc väi mät thä yäu. Räng là xung đät quân sä có häu quä xäu cho tät cä các näc tham chiän trong khu väc, nhäng Trung Quäc sä không bao giä tä bä quyän dùng phäng tiän quân sä đä bäo vä läi ích cät lõi cäa mình ».

Mät bän täp häp các bình luän báo chí và quan đänh häc thuät vä vän đä này đã kät luän :

« Trong khi không mät quan chäc Trung Quäc nào giäi thích rä thä nào là các "läi ích quäc gia cät lõi", thì ngày càng có tiäng nói vang lên trong näc, đòi quân đäi Trung Quäc bäo vä nhäng läi ích cät lõi đó trong khu väc tranh chäp. Nhiäu bài báo gän đây đã đäa vän đä "läi ích quäc gia cät lõi" vào träng tâm chú ý, täng täng nhä "chä quyän dân täc" và "toàn vän län thä", và nêu lên vän đä là Trung Quäc đänh nghĩa vän đä đó nhä thä nào và xác đänh phäm vi ra sao ».

Walter Lohman, mät nhà phân tích täi viän Heritage Foundation & Washington kät luän räng : "Viäc Trung Quäc xác đänh Biän Đông là mät 'läi ích cät lõi... chä là mät sä nhäm län to län hoäc là mät điäu đang trong quá trình đäc phía Trung Quäc rút läi."

Tä nhäng phân tích nêu trên, tôi đã đi đän đánh giá nhä sau trong bän Báo cáo Chiän läc cä ASPI cäa tôi :

« Thái đä quyät đoán cäa Trung Quäc täi vùng Biän Đông đã täo ra nhäng mäi quan ngäi đäc

biết. Trong tháng ba năm 2010, truy n thông M cho biết là các quan chức Trung Quốc đã nói với phái viên cao cấp của Bộ Ngoại giao M là Biển Đông đã được nâng lên hàng "lợi ích cốt lõi" cùng với Đài Loan và Tây Tạng, và Trung Quốc sẽ không chấp nhận bất cứ một sự can thiệp vào Biển Đông. Các quan chức Trung Quốc lập đi lập lại lợi ích kinh đó trong các cuộc tiếp xúc kín với các nhà ngoại giao nước ngoài, và thuật ngữ "lợi ích quốc gia cốt lõi" được báo chí Trung Quốc sử dụng. Các tuyên cáo đó đã làm tăng thêm một bước nỗi lo ngại về tham vọng chi phối của Mỹ và của Bắc Kinh trong vùng Biển Đông. Sau đó, các quan chức Trung Quốc lùi bước và bây giờ thì phải nhận là đã có tuyên bố như vậy...

Trong trường hợp các nhà lãnh đạo chính trị Trung Quốc kiên quyết nâng cao vùng Biển Đông thành "lợi ích cốt lõi", điều đó hàm nghĩa là Bắc Kinh sẽ sẵn sàng sử dụng vũ lực hoặc đe dọa dùng vũ lực để bảo vệ chủ quyền của họ ».

Vào tháng 10/2010, một quan chức M ghi nhận là có một cuộc tranh luận nội bộ ở Trung Quốc về vấn đề "lợi ích cốt lõi". "Vào lúc này, ít ra là trong một số cuộc tiếp xúc với chúng ta (tức là với Hoa Kỳ), dường như Trung Quốc đã tạm bỏ lập luận về lợi ích cốt lõi và có vẻ như đang tìm cách khác để điều hòa cách tiếp cận của họ trên những vấn đề này."